

Яна ПОЛЯНСЬКА,
здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Олександра ДУБАСЕНЮК,
доктор педагогічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України,
Почесний академік НАПН України,
Президент ГО «Академія міжнародного
співробітництва з креативної педагогіки "Полісся"»,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
dubasenyuk@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕАТИВНОГО ПІДХОДУ У ЗАРУБІЖНИХ ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У дослідженні проаналізовано особливості інноваційних форм і методів упровадження креативного підходу в зарубіжних закладах середньої освіти, зокрема у Фінляндії, Німеччині та Уругваї, в яких розроблено різноманітні стратегії, які осучаснюють зміст, форми та методи навчання. Інноваційні підходи підвищують рівень мотивації та соціалізації учнів, розвивають їх креативне мислення, комунікативні здібності, демонструють стабільно високі результати в міжнародних дослідженнях.

Ключові слова: *інновації, інноваційна діяльність, особливості інноваційної освітньої діяльності, креативність, індивідуалізація навчання.*

The study analyzed the features of innovative forms and methods of implementing a creative approach in foreign secondary education institutions, in particular in Finland, Germany and Uruguay, in which various strategies have been developed that modernize the content, forms and methods of education. Innovative approaches increase the level of motivation and socialization of students, develop creative thinking, communication skills, demonstrate consistently high results in international studies.

Keywords: *innovations, innovative activities, features of innovative educational activities, creativity, individualization of education.*

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів виникає потреба підготовки учнів не тільки до опанування базових знань, але й до розвитку креативного мислення з метою вирішення комплексних нагальних завдань. Актуальність проблеми впровадження інноваційних форм і методів креативного підходу у заклади середньої освіти за рубежом є ключовим аспектом модернізації освітніх систем у контексті швидких соціально-економічних змін та глобалізації.

Світова освітня практика підтверджує, що креативність постає важливим фактором

успішності у сучасному суспільстві. Зокрема, у звітах Світового економічного форуму (2020) зазначається, що креативність входить до переліку найбільш затребуваних навичок XXI століття поряд із критичним мисленням та вмінням вирішувати проблеми. Сучасні навчальні програми багатьох країн, таких як Фінляндія, Канада та Нова Зеландія, орієнтовані на розвиток у школярів творчого потенціалу, гнучкості та адаптивності через інноваційні методи навчання, такі як проєктне навчання, інтеграція мистецьких дисциплін, STEAM-підходи (Науковці: Т. Teräs, А. Korhonen).

Аналіз законодавчих ініціатив свідчить про важливу роль креативного підходу в освіті. Наприклад, у країнах Європейського Союзу важливе місце посідає «Рамка ключових компетентностей для навчання протягом життя» (Key Competences for Lifelong Learning), затверджена Європейським парламентом (2018). Вона підкреслює важливість розвитку креативності, ініціативності та підприємливості у молодого покоління. У США Закон про освітні інновації (The Every Student Succeeds Act, 2015) також акцентує увагу на важливості креативності в освіті через підтримку шкільних програм, що використовують інноваційні методики [6].

В українському контексті варто звернути увагу на концепцію Нової української школи, яка адаптує міжнародний досвід і ставить перед собою завдання формування компетентностей, зокрема креативності, що відповідає європейським стандартам. Визначена концепція затверджена Міністерством освіти і науки України у 2016 році, також орієнтована на впровадження нових методів викладання, включаючи проєктне навчання, дослідницькі підходи та інтегровані курси. Науковці розглядають різні аспекти досліджуваної проблеми: Л. Коваленко – тенденції в освіті: виклики та їх можливості, В. Кравченко – інноваційні методи навчання в сучасній освіті, А. Піса, Р. Хаус – теоретичні та практичні засади креативності у навчанні [2, 3, 4].

На основі аналізу наукової літератури з обраної проблематики визначено и низку суперечностей між:

- теоретичними підходами до розвитку креативності та їх практичною реалізацією;
- інноваційними методами навчання та підготовленістю вчителів до їх використання;
- інтеграцією креативного підходу та стандартизованими оцінюваннями;
- необхідністю індивідуалізації навчання та масовим характером середньої освіти.

Мета роботи: проаналізувати особливості інноваційних форм і методів упровадження креативного підходу в зарубіжних закладах середньої освіти.

Виклад основних положень. Сучасна освіта перебуває в процесі глибоких трансформацій, спричинених динамічними соціальними, економічними та технологічними змінами. Суспільство XXI століття вимагає від закладів освіти не лише передачі знань, але й розвитку таких навичок, як креативність, критичне мислення, здатність до адаптації та вирішення складних проблем. У даному контексті інноваційні підходи до організації навчального процесу набувають дедалі більшого значення, оскільки саме вони сприяють формуванню нової генерації учнів, здатних до творчої самореалізації в умовах глобальних викликів.

Інноваційні форми в освіті спрямовані на реалізацію нових технологій, методів і моделей навчання, спрямованих на підвищення ефективності освітнього процесу та адаптацію до сучасних викликів. Вони сприяють інтерактивному навчанню, персоналізації навчальних траєкторій і розвитку критичного мислення учнів. Креативний підхід, у свою чергу, акцентує увагу на розвитку творчих здібностей, нестандартного мислення та пошуку оригінальних рішень у навчальному процесі, стимулюючи учнів до активної участі та

самостійного дослідження.

У багатьох країнах світу активно впроваджуються освітні моделі, орієнтовані на розвиток креативного мислення та індивідуальних здібностей учнів. Зокрема, Фінляндія, Німеччина та Уругвай демонструють різноманітні стратегії, які не лише реформують зміст навчання, але й змінюють його організаційні форми. Визначені підходи дають змогу учням не лише оволодівати знаннями, але й розвивати особистісні та соціальні компетенції.

Фінська модель освіти є прикладом системи, орієнтованої на індивідуалізацію навчального процесу, яка створює сприятливе середовище для розвитку креативного мислення учнів. Однією з ключових характеристик цієї моделі є відсутність оцінок на ранніх етапах, що дозволяє зменшити рівень стресу і сприяє розвитку внутрішньої мотивації до навчання. Важливу роль відіграє індивідуальний підхід, який передбачає адаптацію навчальних планів до потреб та інтересів кожного учня, що сприяє всебічному розвитку особистості. Крім того, фінська система освіти активно використовує інтеграцію предметів шляхом запровадження міждисциплінарного підходу, доповнює традиційне дисциплінарне навчання, розвиваючи у школярів системне та критичне мислення. Ключовими методами, що стимулюють креативність, є індивідуалізація навчання та використання феноменального навчання (phenomenon-based learning). Останнє дозволяє учням вивчати складні міждисциплінарні теми на основі реальних явищ, що розвиває їхню здатність до комплексного мислення та пошуку творчих рішень. Ще одним важливим аспектом є інтерактивні методи навчання та тісний зв'язок із практичними знаннями, що сприяє розвитку критичного мислення й креативних навичок. Учні залучаються до створення власних проєктів, де їхні інтереси є визначальними для навчальних завдань. Така форма навчання забезпечує простір для експериментів і розробки оригінальних рішень, дозволяючи учням брати активну участь у процесі навчання та здобувати навички самостійного мислення.

Наслідком даних інновацій є підвищена мотивація до навчання, що зумовлюється відсутністю жорсткого контролю та акцентом на інтересах учнів. Фінські школярі демонструють стабільно високі результати в міжнародних дослідженнях (PISA) з математики, природничих наук і читання, що підтверджує ефективність системи. Завдяки цьому Фінляндія визнається однією з провідних країн у сфері освіти, забезпечуючи гармонійний баланс між академічними досягненнями та соціальним розвитком учнів [5].

Вальдорфська педагогіка, її положення широко застосовуються в Німеччині, базується на ідеях Рудольфа Штайнера і спрямована на всебічний розвиток особистості учнів, зокрема їхньої творчості та фізичної активності. Основна увага в цій системі приділяється розвитку інтелектуальних, емоційних та фізичних якостей дитини, що забезпечує гармонійний розвиток особистості. Творчість і фізична активність є важливими складовими навчального процесу, що проявляється через інтеграцію музики, малювання, театрального мистецтва та фізичних вправ у навчальні програми. Важливим інноваційним елементом є залучення учнів до практичних та художніх проєктів, які сприяють розвитку не лише креативних здібностей, а й соціальних навичок через групову роботу, співпрацю та комунікацію. Відмова від традиційних підручників і створення навчальних матеріалів спільно з учнями сприяють формуванню креативного підходу до навчання [1].

Результати вальдорфської системи освіти демонструють високий рівень соціальних навичок учнів, які розвивають емпатію, співпрацю та комунікативні здібності, що сприяє їх успішній соціалізації. Крім того, увага акцентується на творчих завданнях і проєктах, стимулює розвиток креативності та адаптивності, допомагає учням ефективно вирішувати

життєві виклики.

Освітня реформа в Уругваї, відома як програма "Ceibal", орієнтована на забезпечення кожного учня планшетом або комп'ютером, що сприяє доступу до сучасних освітніх ресурсів через Інтернет. Основною особливістю цієї програми є надання технічних засобів усім учням, незалежно від їхнього соціального статусу чи географічного розташування, що забезпечує рівний доступ до навчальних матеріалів. Використання онлайн-платформ та інтерактивних ресурсів дозволяє учням самостійно здобувати знання та здійснювати дистанційне навчання [6]. Результати програми свідчать про значне підвищення рівня цифрової грамотності, оскільки учні оволодівають навичками роботи з сучасними технологіями, що є важливим чинником їхньої інтеграції у цифровий світ. Крім того, завдяки універсальному доступу до планшетів освітні можливості стали доступнішими для учнів з усіх соціальних верств, що суттєво зменшило нерівність у доступі до освіти.

Висновки та перспективи. Аналіз інноваційних освітніх підходів у різних країнах засвідчив, що ефективне впровадження креативного мислення у навчальний процес значно підвищує як академічні результати учнів, так і їхню здатність адаптуватися до змін у сучасному суспільстві. Фінська модель освіти, орієнтована на індивідуалізацію навчання, демонструє стабільно високі показники мотивації та успішності. Вальдорфська педагогіка Німеччини підкреслює важливість творчості та всебічного розвитку особистості, що сприяє формуванню високих соціальних навичок у учнів. Програма «1 учень – 1 планшет» в Уругваї доводить, що технології можуть стати інструментом рівного доступу до якісної освіти та розвитку цифрових компетенцій.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на детальніший аналіз впливу конкретних інноваційних освітніх методів на розвиток креативності учнів в різних культурних середовищах. У контексті розвитку української освіти перспективним напрямом є подальша інтеграція інноваційних методик у рамках реформи Нової української школи, зокрема, на такі інноваційні підходи як креативні технології, індивідуальний підхід та використання цифрових технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С. Вальдорфська педагогіка: теорія і практика навчання. Харків: Вид-во «Основа», 2018. С. 78-92.
2. Коваленко Л. Сучасні тенденції в освіті: виклики та можливості. К.: Наукова думка, 2020. С. 33-47.
3. Кравченко В. Інноваційні методи навчання в сучасній освіті. К.: Вид-во «Педагогіка». 2019. С. 45-67.
4. Піса А., Хаус Р. Креативність у навчанні: теорія та практика. Львів: Видавництво «Літера», 2020). С. 102-118.
5. Сулова Н. Фінська модель освіти: ключові особливості та переваги. *Освіта України*. 2021. Вип. 3(1). С. 25-30.
6. Фонсека М. Програма «1 учень – 1 комп'ютер» в Уругваї: вплив на освітній процес. *Міжнародний журнал освіти*. 2022. Вип. 4(2), С. 15-22.
7. OECD. Learning to be: student well-being and academic performance. Paris: OECD Publishing, 2019. P. 50-75.